

**Scrisoare deschisa,
adresata de oamenii de stiinta din diaspora
candidatilor la presedintie si sefilor de partide politice
din România**

Domnilor,

Semnatarii acestei scrisori deschise sunt profesori universitari și cercetători români care lucrează temporar sau definitiv în strainatate. Urmărim cu interes și în permanență evenimentele din țară și ne adresăm dumneavoastră pentru a ne exprima profunda îngrijorare față de situația actuală și mai ales față de perspectivele cercetării științifice din România. Importanța cercetării științifice, riscurile și dramatismul situației sunt insuficient înțelese sau sunt ignorate de catre clasa politica de orice culoare. Demersul nostru se alatura numeroaselor interpelari mai vechi sau mai recente ale cercetatorilor romani din Romania sau din strainatate, ramase pana acum fara ecou la nivel politic-decizional.

In lumea de azi lupta pentru suprematia economica si tehnologica, in care se angajeaza numai marile puteri, este dublata de o lupta pentru suprematie intelectuala, in care se inscriu toate statele, indiferent de marime. Absenta din aceasta lupta descalifica o tara, cu efecte care pot fi dramatice. Medicina, economia, politica si istoria - pana la productia industrială, mecanica agricola si reciclarea deseurilor, necesita astazi, in majoritatea tarilor lumii, metode elaborate pe baze stiintifice.

Tarile care se limiteaza la statutul de utilizatori ai acestor metode, sunt condamnate la o permanenta dependenta de acele tari care le elaboreaza. La polul opus, tarile care elaboreaza si, in final, vand asemenea metode si strategii, isi asigura nu doar statutul de tari dezvoltate din punct de vedere economic, ci si pe acela de tari care conduc, efectiv, destinele lumii. Romania experimenteaza deja, cu rezultate dezastruoase pentru viata ei economica, lipsa de fundament profesional in luarea deciziilor la toate nivelele. Sintagma "merge si asa", mentionata recent intr-un cotidian romanesc, pare sa existe in subconstientul colectiv. Din pacate, rezultatele acestui mod de gandire incep sa fie din ce in ce mai cumplite pentru tara, in conditiile in care globalizarea economica si sociala ia amploare. Romania se condamna la permanentizarea statutului sau de tara din "lumea a III-a" in domenii prioritare ca:

sănătate, învățământ, apărare, securitate alimentară, protecția mediului, domenii care depind în mare măsură de nivelul cercetării.

În recent aprobată Legea a Cercetării este subliniat fără drept de apel statutul de prioritate națională al cercetării științifice. Noi cerem ca acest statut să devină efectiv, nu doar o afirmație fără acoperire, ca în prezent. În acest scop, însă, toți factorii de decizie trebuie să constientizeze faptul că, astăzi, în întreaga lume știința a devenit parte integrantă din activitățile economice profitabile și născăpătură ea nu mai este privită ca o activitate de divertisment a unor savanți "ciudați", izolați de lume într-un turn de fildeș.

Semnătarea prezentei scrisori lansează un energic semnal de alarmă pentru luarea unor măsuri hotărâte și urgente din partea clasei politice în vederea salvării cercetării științifice din România. Nutrim speranța că apelul nostru va fi perceput ca un semnal apolitic, pornit din cele mai sincere și bune intenții.

La ora actuală, în România, situația dezastruoasă a cercetării este oglindită de următoarele date concrete:

a. Numarul foarte redus de proiecte finantate de Comunitatea Europeana prin Programele Cadru FP5 si FP6. România pierde astfel sume importante de bani, deoarece din contribuția ei financiară obligatorie la aceste programe europene (acceptată și semnată de România) revin sume infime pentru unitățile de cercetare din România. Este semnificativ în acest sens faptul că doar 8,68% din propunerile de proiect din România au fost finanțate în cadrul FP6, cifră cu mult sub media de 31,58% pentru țările europene în general.

b. Romania alocă în continuare cele mai mici fonduri pentru cercetare dintre statele candidate ale Uniunii Europene (UE). Astfel, România a alocat în 2003 doar 0,21% din PIB - procent cu mult scăzut față de anii 1994 - 1995, când acesta era de 0,68%. Iată că - în timp ce toate țările est-europene candidate ori recent acceptate în UE alocă cercetării și dezvoltării în jur de 1-2 % din PIB-ul lor - România micșorează ponderea fondurilor alocate cercetării științifice! **Mai mult, la conferința de la Sinaia, oficialitățile au anunțat că nu va fi respectată convenția dintre UE și România, prin care aceasta din urmă se angajă să aloce 1% din PIB pentru cercetare începând din 2007. Procentul urmează să ajungă anul viitor doar la un modest 0,3%, iar cel de 1%, convenit cu UE va fi atins abia în 2010 - un alt exemplu de obligație asumată și neîndeplinită de către România, într-un mers continuu și sigur către pierderea totală a credibilității.** Oricum, acest procent alocat

cercetarii este ilegal - pentru ca Legea Cercetarii prevede ca el trebuie sa fie de 0,8%.

c. Intr-un raport intocmit in 2002 de National Science Foundation din SUA, Romania figureaza pe o pozitie sub-mediocra 46 intre tarile lumii cu doar 34,2 lucrari stiintifice per milionul de locuitori, in timp ce Iugoslavia este mentionata cu 50,1, Belarus cu 54, Letonia cu 60,1, Lituania cu 62,1, Croatia cu 73, 3, Bulgaria cu 100,3, Estonia cu 175, Slovacia cu 190,1, respectiv Slovenia cu 271,3 lucrari per milionul de locuitori. Astfel, România contribuie cu numai 0,05% la fluxul principal al științei mondiale, comparativ cu Polonia 0,90%, Ungaria 0,40%, Republica Cehă 0,33%, Slovacia 0,33%, Bulgaria 0,22%.

d. In perioada 1993 - 2001, numarul salariatilor din cercetare a scazut dramatic, cu 50,7%, numarul total al cercetatorilor din Romania in 2001 fiind de numai 58453. **Daca statul roman nu va interveni energic in vederea stoparii acestui proces, si el va continua in acelasi ritm, Romania are sanse sa intre in 2007 in UE cu un trist si rusinos record - acela de-a fi singura tara europeana in care activitatea de cercetare a fost eradicata.**

e. Prin proiectele nationale de cercetare-dezvoltare – categoria celor mai substantiale fonduri de cercetare bugetare - sunt finantate adesea proiecte de cercetare fara valoare sau desuete, ajungandu-se adeseori la ridicol – fie si prin citarea unora din titlurile proiectelor (cateva exemple din Programul CERES, competitia C4-2004: "Inventarierea pietrelor funerare din cimitirul Bellu ortodox", "Menopauza la sobolani" etc.)

Recunoaștem că nici o țară, cu excepția poate a unor superputeri, nu-și poate permite să acopere toate domeniile științei. Fiecare țară trebuie să-și stabilească prioritățile după nevoile și posibilitățile de care dispune. În acest context, România trebuie să decida: ce și câtă cercetare științifică poate să sprijine financiar. **Este imperios necesar ca procesul de evaluare a proiectelor de cercetare propuse spre finantare sa fie o data pentru totdeauna asezat pe fundamente sanatoase, sa se bazeze pe criterii obiective de evaluare - in asa fel incat posibilitatea de finantare a non-valorilor, sa fie eliminata.**

Este esentiala restructurarea intregii activitatii de cercetare din Romania si ierarhizarea valorica a institutelor de cercetare si a cercetatorilor stiintifici dupa criterii de valoare obiective, recunoscute astazi pretutindeni in comunitatea stiintifica internationala. De asemenea, se impune dezvoltarea relatiilor cu UE intr-un mod transparent astfel incat contributia Romaniei la programele stiintifice europene sa fie corecta, sa nu secatuiasca resursele nationale si sa raspunda obiectivelor strategice ale

cercetarilor comunitare la care participa.

Trebuie elaborata o legislatie bine fundamentata, care sa ia in seama dezideratele mai sus enumerate, sa fie capabila sa faciliteze desfasurarea activitatii de cercetare si sa elimine birocratia si inflexibilitatea financiara care in prezent o sufoca.

Fata de situatia descrisa mai sus, solicitam de la principalii factori politici sa indice modul CONCRET prin care vor rezolva problemele reale si grave prezentate mai jos – ca semn al responsabilitatii pe care si-o asuma fata de soarta Romaniei in urmatorii 4 ani, si, implicit, fata de viitorul acesteia. Ca un prim pas in aceasta directie, raspunsul sincer la urmatoarele intrebari generale ar putea clarifica pozitia factorilor de decizie. (Aceste intrebari au fost publicate pentru prima data de Sebastian Buhai in rubrica Cercetare, Stiinta, Tehnologie de pe portalul independent « Romania libera, in viitor » si au fost preluate ulterior de catre Asociatia Ad Astra):

1. În opinia dumneavoastră, este știința și cercetarea științifică o prioritate pentru România? Doriți să avem cercetare științifică performantă în România?

Dacă raspunsul la această întrebare este pozitiv, va rugăm să răspundeți întrebărilor următoare:

2. Care vor fi mecanismele de finanțare a cercetării științifice pe termen lung, conform planului dumneavoastră; dacă și cum credeți că veți reuși implicarea atât a guvernului cât și a industriei în susținerea cercetării? Cum vedeți cercetarea științifică privată vis-à-vis de cea publică?

3. Din moment ce sunteți avocatul unei cercetări științifice performante (conform răspunsului la prima întrebare), ce procentaj din PIB care să fie alocat cercetării științifice veți susține și în cât timp va fi atins acest nivel, având în vedere ținta de 3% indicată de UE pentru anul 2010 și faptul că în prezent procentul din PIB alocat cercetării de la buget este un minuscul 0,21%?

4. Care este poziția dumneavoastră în ceea ce privește legătura dintre învățământul universitar / postuniversitar și cercetarea științifică, având în vedere situația curentă din România și prevederile acordului de la Bologna? În particular, susțineți integrarea cercetării științifice și a învățământului universitar / postuniversitar?

5. Sunteți în favoarea evaluării obiective, bazate pe criteriul excelenței în cercetarea științifică, a tuturor departamentelor și institutelor de cercetare și a finanțării de bază a acestor instituții după acest criteriu al excelenței? Ce părere aveți despre faptul că, din cele peste 700 de reviste “științifice” din România, doar 8 sunt indexate de ISI (principala instituție internațională care monitorizează revistele științifice), datorită slabei lor calități, în timp ce multe persoane din

funcții de decizie din sistemul academic și științific românesc își bazează cariera pe publicații în aceste reviste locale?

6. Dacă și cum veți rezolva problemele gerontocrației, rezistenței sistemului față de întinerire, opunerii față de promovarea pe bază de merit, nepotismului și favoritismului din universitățile românești?

7. Care este opinia dumneavoastră în ceea ce privește mărirea cuantumului granturilor oferite pentru proiectele de cercetare performante și a creșterii importanței finanțării cercetării științifice prin metoda granturilor și bursei de cercetare?

8. Care este poziția dumneavoastră față de evaluarea propunerilor de proiecte științifice finanțate din bugetul de stat? Concret, sunteți în favoarea evaluării competitive, bazate pe peer-review, făcută de experți în domeniile respective?

9. Care sunt, pentru dumneavoastră, domeniile științifice prioritare pe care cercetarea românească va trebui să se axeze, domenii care ar fi susținute și finanțate ca prioritare?

10. Ce măsuri concrete veți lua pentru creșterea statutului social al cercetătorilor, respectiv redobândirea decenței și prestigiului meseriei de cercetător științific în România?

11. Cum intenționați să stopați “exodul creierelor” către țările occidentale, în particular SUA și statele UE, și cum intenționați să îi aduceți înapoi, dacă doriți aceasta, pe cercetătorii români performanți aflați deja în centre de excelență din aceste state dezvoltate?

Semneaza:

Prof. George Emil Palade (SUA), laureat al Premiului Nobel pentru Fiziologie și Medicină (1974), membru de onoare al Academiei Române

Dr. Mihail D. Barboiu (Franta), laureat al Premiilor Europene pentru Tineri Cercetatori - European Young Investigator Awards (2004)

Acad. Ionel Haiduc (Romania), membru al Academiei Române

Acad. Alexandru T. Balaban (SUA), membru al Academiei Romane

Prof. Claude G. Mătasă (SUA)

Dr. Daniel Funeriu (Japonia)

Asociația Ad Astra a cercetătorilor români

Forumul Academic Român

Portalul România, Liberă în Viitor